

Недогибченко Н. І., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Толкачова І. А., к.ю.н.

УНІВЕРСИТЕТСЬКА АВТОНОМІЯ: СВІТОВИЙ ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ ТА УКРАЇНСЬКЕ СЬОГОДЕННЯ

Освіта, відповідно до преамбули Закону України «Про освіту» від 23 травня 1991 року, є основою інтелектуального, культурного, духовного та соціально-економічного розвитку суспільства і держави [1].

Якість сучасного суспільства безпосередньо пов'язана з якістю освіти. А якість освіти, у свою чергу, багато в чому визначається рівнем університетської автономії і станом академічних свобод в установах вищої освіти. Розширення університетської автономії та академічної свободи, на нашу думку, є важливим для подальшого становлення громадянського суспільства, процес формування якого в нашій країні йде дуже повільно.

Ален Берез, президент Страсбурзького університету Франції зазначив, що «сьогодні справжня автономія полягає в тому, щоб перейти, нарешті, від слів до дій. Це справжнє делегування відповідальності із здійсненням контролю – прозорість. Успіх автономії лежить, у першу чергу, в довірі до університетів. Вони самі повинні викликати цю довіру, повинні зуміти заслужити її» [2].

Основоположним принципом побудови та повноцінного існування автономії вищих навчальних закладів є принцип академічної свободи, який закріплено Великою хартією університетів – документом, підписаним 18 вересня 1988 року в Болоньї ректорами європейських університетів.

Відповідно до даної Хартії право на академічну свободу й університетську автономію включають наведені нижче принципи: академічна свобода у проведенні досліджень й організації навчального процесу має гарантувати свободу вираження дій, свободу поширення інформації, необмежену свободу пошуку при проведенні досліджень; інституційна автономія університетів має стати проявом незалежної прихильності до традиційної соціокультурної місії університетів, що виявляється у політиці інтелектуального розвитку, належного і кваліфікованого управління [3, с. 145].

Звертаючись до міжнародного досвіду, необхідно зазначити, що передумови автономії вищих навчальних закладів закладені в законодавстві різних країн. Наприклад, у Франції діє закон про свободу і відповідальність університетів, який є, перш за все, законом про децентралізацію, про розосередження адміністративної і фінансової влади.

Крім цього, на Францію, Німеччину та інші країни Західної Європи, а також США поширюється дія концепції «Нового громадського управління», з якою пов'язують заходи, спрямовані на розширення автономії вищих навчальних закладів, розподіл коштів «за результатами», формування «глобальних бюджетів», укладення договорів між адміністрацією вузів і професорсько-викладацьким складом про узгодження цілей, які визначають взаємні зобов'язання сторін [4].

Для України розширення автономії університетів є вкрай актуальним через те, що вона приєдналася до Болонської конвенції, яка проголошує автономію університетів та академічні свободи ключовим фактором розвитку вищої освіти.

Університетська автономія – це незалежність вищих навчальних закладів від держави, інших суспільних чи політичних сил у прийнятті рішень щодо їх внутрішнього адміністрування, фінансового управління і незалежність у здійсненні своєї освітньої політики, наукових досліджень та інших споріднених видів діяльності [5].

Академічні свободи – це самостійність суб'єктів навчального процесу в максимально припустимих межах, прояв паритетності у стосунках викладачів і студентів, максимально демократична процедура навчання, право студента обирати навчальні курси поза певним обсягом обов'язкових, викладача; право кафедри та викладача формувати зміст навчальної дисципліни, право викладачів обирати керівників факультету, закладу; самостійність вищого навчального закладу в організації навчального процесу тощо [5]. Автономія університетів в Україні та академічні свободи регламентуються Законом України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року [6], який визначає права автономії і самоврядування університетів у різних напрямках їх діяльності. Права вищого навчального закладу, що визначають зміст його автономії, визначаються лише даним Законом і не можуть бути обмежені іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами.

Узагальнюючи результати дослідження щодо університетської автономії слід зазначити, що законодавча політика України зробила суттєвий внесок у напрямі забезпечення автономності вищих навчальних закладів, делегувавши їм усі повноваження щодо діяльності. Однак, слід зазначити, що автономія для національної вищої освіти – це не тільки широкі можливості для діяльності вищих навчальних закладів, але й їх зобов'язання та відповідальність з реалізації організаційних, фінансових та академічних складових цієї діяльності.

Література

1. Про освіту: Закон України від 23 травня 1991 року № 1060-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 34. – Ст. 451.
2. Автономия как шанс для наших учебных заведений [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unifr.org/uploads_resources/301.pdf?PHPSESSID.

3. Рашидов С. Ф. Університетська автономія та академічна свобода – складова цінностей громадянського суспільства // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – 2011. – № 1 (42). – С. 143-151.

4. Судебно-юридическая газета. – № 11-12 (229-230) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sud.ua/newspaper/2014/04/12/62728-zakonoprojekt-ob-obrazovanii-sylit-avtonomiyu-vyзам/print>.

5. Університетська автономія – складова громадянського суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studopedia.org/6-94749.html>.

6. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – Ст. 2004.

УДК 342.347

Нестула Є. Ю., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Устинова І. П., к.ю.н., доцент

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Охорона здоров'я населення є важливою сферою суспільного життя, внутрішньою функцією і частиною соціальної політики держави. Однак, слід зауважити, що за роки незалежності показники стану охорони здоров'я населення в Україні надзвичайно низькі і незадовільні. Безперечно, в першу чергу це пов'язано із складною економічною і політичною ситуацією в державі, гострою екологічною кризою і вкрай недостатнім фінансуванням. Джерела фінансування сфери охорони здоров'я в економічно розвинених країнах поділяються на дві категорії: пряму оплату і передоплату третьої сторони. Пряма оплата здійснюється у формі або офіційної плати за послугу, або неофіційної винагороди надавачеві медичних послуг у момент її надання. Передоплата третьої сторони здійснюється через податки, відрахування від фонду заробітної плати і цільові страхові внески в охорону здоров'я, які окремі громадяни, сім'ї і роботодавці платять посередникам (такими виступають державний бюджет, фонди соціального страхування або приватні компанії медичного страхування), перш ніж послуга буде надана її виробником (лікарнями, поліклініками, лікарями) [1, с. 25].

Розподіл бюджетних (державних і місцевих) коштів відбувається згідно з переліком дозволених статей, які ґрунтуються на нормах, встановлених Міністерством охорони здоров'я (МОЗ) України за такими критеріями: кількість ліжок у стаціонарах, кількість відвідувань в амбулаторно-поліклінічних закладах та кількість персоналу на відповідну